

ZÁKLADY INTERPRETÁCIE KULTÚRNYCH A PRÍRODNÝCH PAMIATOK

BASICS OF INTERPRETATION OF CULTURAL AND NATURAL SITES

Mária MICHALČÍKOVÁ

ABSTRAKT: Tento článok predstavuje základné princípy a metódy interpretácie kultúrneho a prírodného dedičstva na zlepšenie návštevníckej skúsenosti a podporu ochrany pamiatok. Diskutované sú princípy Freemana Tildena, ich implementácia v certifikačných kurzoch Interpret Europe a prínosy týchto aktivít pre udržateľný rozvoj. Článok sa zameriava na potrebu prepojenia pamiatok s hodnotami a životnými skúsenosťami návštevníkov.

Kľúčové slová: interpretácia, kultúrne dedičstvo, prírodné dedičstvo, udržateľný rozvoj, Freeman Tilden

ABSTRACT: This article presents the basic principles and methods of interpreting cultural and natural heritage to improve visitor experience and support monument preservation. It discusses Freeman Tilden's principles, their implementation in Interpret Europe certification courses, and the benefits of these activities for sustainable development. The article focuses on the necessity of connecting heritage sites with the values and life experiences of visitors.

Key words: heritage interpretation, cultural heritage, natural heritage, sustainable development, Freeman Tilden

<https://doi.org/10.52665/ser20240209>

1. Úvod

Interpretácia kultúrneho a prírodného dedičstva je kľúčovým nástrojom na zlepšenie návštevníckej skúsenosti a podpory ochrany pamiatok. Ako zdôraznil Freeman Tilden vo svojej práci „Interpreting our Heritage“ (1957), interpretácia presahuje jednoduché poskytovanie informácií. Je to umenie, ktoré má odhaliť hlbší zmysel a podporiť pochopenie.

2. Metodológia a princípy interpretácie

2.1 Základné princípy Freemana Tildena

Tilden formuloval šesť princípov, ktoré tvoria jadro modernej interpretácie:

1. Interpretácia nie je len poskytovanie faktov; jej cieľom je odhaliť hlbší zmysel.
2. Každá interpretácia by mala byť relevantná pre život a skúsenosti návštevníka.

3. Jej hlavným cieľom je provokovať k premýšľaniu, nie poučovať.

4. Interpretácia by mala byť komplexná a adresovať celú osobnosť návštevníka.

5. Vždy kombinuje rôzne disciplíny a zohľadňuje viaceré perspektívy.

6. Pre deti je potrebné použiť osobitné metódy, ktoré nie sú iba zjednodušením interpretácie pre dospelých.

Cieľom interpretácie miestneho dedičstva je predstaviť miesta, veci, ľudí, činnosti alebo udalosti takým spôsobom, aby sa návštevníkovi účinne sprostredkovala téma. Ak interpretátor vidí Obrázok 1. dokáže spojiť tému so silným zážitkom, je oveľa väčšia šanca, že si návštevník informácie zapamätá. Zážitok teda nie je cieľom, ale prostriedkom pri interpretácii.

Obrázok 1: Interpretáčny trojuholník

(zdroj: www.interpret-europe.net)

Zážitok teda nie je cieľom, ale prostriedkom pri interpretácii. Príkladom zážitku je využitie historického kostýmu pri prehliadke (Obr.2).

Obrázok 2. Sprievodca pri interpretačnej prehliadke

(zdroj: vlastný archív autorky)

2.2 Certifikačné kurzy Interpret Europe

Interpret Europe pôsobí ako európska platforma pre spoluprácu a výmenu, najmä v oblasti výskumu a vzdelávania. Organizuje podujatia na vytváranie sietí a školenia a podporuje rozvoj národných asociácií pre tlmočenie v európskych krajinách.

Samotná Interpret Europe je členom:

- Globálna aliancia pre interpretáciu dedičstva GAHI
- Climate Heritage Network
- Aliancia európskeho dedičstva
- Fórum kultúrneho dedičstva

Interpret Europe je členská organizácia registrovaná ako charitatívna organizácia v Nemecku. Má viac ako 1000 členov z viac ako 55 krajín. Misia Interpret Europe je: Posilniť všetkých, ktorí inšpirujú zmysluplné spojenie s prírodným a kultúrnym dedičstvom Európy, aby formovali našu spoločnú budúcnosť.

Členskú základňu Interpret Europe tvoria:

- Jednotlivci pracujúci ako sprievodcovia alebo školitelia, dizajnéri, copywriteri alebo plánovači alebo pri riadení správcovkých organizácií pamiatok
- Inštitúcie alebo organizácie, ktoré učia o prírodnom alebo kultúrnom dedičstve
- Firmy ponúkajúce interpretačné alebo podporné služby a dodávky

Kurzy Interpret Europe ponúkajú nástroje a zručnosti na aplikáciu princípov spomenutých v bode 2.1.. Medzi najdôležitejšie patrí Certified Interpretive Guide (CIG), určený pre sprievodcov a lektorov pamiatok, pracovníkov múzeí, galérií a národných parkov, turistických organizácií a pod. V kurzoch zdôrazňuje dôležitosť prepojenia faktov s univerzálami, ako sú rodina, komunita, sloboda, rovnoprávnosť, mier, vojna, ľudská dôstojnosť a pod..

3. Diskusia

3.1 Prepojenie s hodnotami

Interpretácia pamiatok by mala smerovať k prepojeniu s univerzálami, ktoré sú zrozumiteľné pre všetkých návštevníkov bez ohľadu na ich pôvod. Príkladom je historická sýpka (Obrázok 3.), ktorej význam symbolizuje prežitie a bezpečnosť komunity. Oproti prostému vymenovaniu faktov, ktoré zahŕňa, že sýpka pochádza z 12. storočia a je postavená z dreva má zdôraznenie významu vyšší potenciál u

návštevníka vytvorí si k pamiatke vzťah založený na jeho vlastných unikátnych hodnotách a skúsenostiach-

Obrázok 3. Historická sýpka UNESCO World Heritage Swiss Alps Jungfrau-Aletsch Switzerland

(zdroj: www.interpret-europe.net)

3.2 Príklady vhodnej a nevhodnej interpretácie

Vhodná interpretácia:

- Pri prezentácii hradu sa zdôrazní jeho historický význam a prepojenie na miestnu komunitu, napríklad formou príbehov o živote ľudí, ktorí tam žili.
- Prírodný park je interpretovaný s dôrazom na jeho ekosystém a dôležitosť ochrany prírody, a Europe.

REFERENCES

Tilden, F. (1957). *Interpreting our Heritage*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
Brown, D. (1991). *Human Universals*. New York: McGraw-Hill.

Contact:

Ing. Mária Michalčíková
M. Korvína 518/2,
922 07 Veľké Kostoľany
Mail: maria.michalcikova@gmail.com

to prostredníctvom interaktívnych workshopov a praktických ukážok.

Nevhodná interpretácia:

- Hrad je prezentovaný iba ako miesto s veľkým počtom schodov bez akéhokoľvek kontextu alebo príbehu.
- Prírodný park je popisovaný ľudom len ako miesto na piknik, bez vysvetlenia jeho unikátnej flóry a fauny alebo vzácnych druhov.

3.3 Udržateľný rozvoj

Programy Interpret Europe vo svojich vzdelávacích rámcoch plne podporujú ciele udržateľného rozvoja stanovené Agendou 2030. Zameriavajú sa na ochranu dedičstva a jeho prenos budúcim generáciám a kvalitné vzdelávanie.

4. Závěry a odporúčania

Interpretácia kultúrnych a prírodných pamiatok má dôležitú úlohu pri celoživotnom informálnom vzdelávaní verejnosti v ochrane dedičstva. Je potrebné, aby boli návštevníci aktívne zapájaní a aby bola zdôraznená relevantnosť hodnôt, ktoré pamiatky reprezentujú k ich vlastným životom. Pre efektívnu implementáciu je kľúčová spolupráca správcov pamiatok so vzdelávacími programami, ako sú kurzy Interpret

Agenda 2030. Sustainable Development Goals.
Dostupné online: <https://sdgs.un.org/goals>
Interpret Europe. (2025). Certification Program Overview. Dostupné online: <https://www.interpreteurope.net>

SUMMARY

The article explores the principles of heritage interpretation and its application in cultural and natural sites. Highlighting Freeman Tilden's foundational principles and their role in sustainable development, it stresses the importance of connecting heritage with visitors' values. Interpret Europe's training programs are presented as essential tools for effective interpretation.